

การรับรู้และความเข้าใจของประชาชน ต่อโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน: กรณีศึกษา พื้นที่โครงการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง

พิธีสิทธิ์ อินทร์ทอง¹
ทวีป ขวัญบุรี
ประสาน เหลืองวิไล
กมลทิพย์ โกมลยุทธแพทย์
ปาณิศรา สุภิศุกร

บทคัดย่อ

เหตุผลประการหนึ่งของการที่ประชาชนไม่ยอมรับโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิง เกิดจากการไม่รู้และไม่เข้าใจโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินอย่างดีพอ ดังนั้นการศึกษาวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนต่อโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกระจาย สัดส่วนเชื้อเพลิงเพื่อลดความเสี่ยงพลังงาน 2) ด้านการส่งเสริมการแข่งขัน ในกิจการพลังงานและการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน 3) ด้านสิ่งแวดล้อมพลังงาน 4) ด้านปัจจัยการเลือกใช้เชื้อเพลิงถ่านหินในการผลิตกระแสไฟฟ้า และ 5) ด้านเทคโนโลยีโรงไฟฟ้าถ่านหินตลอดจน ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้รูปแบบการวิจัยสำรวจแบบตัดขวาง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 380 คน

ผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้และความเข้าใจต่อโครงการโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในภาพรวมทั้ง 5

¹ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ด้านอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.6 โดยการรับรู้และความเข้าใจแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจต่อนโยบายและโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินค่อนข้างดี รวมทั้งรู้และเข้าใจนโยบายด้านการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงานและการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน ส่วนความรู้และความเข้าใจเรื่องการลดความเสี่ยงพลังงานและด้านเทคโนโลยีไฟฟ้าถ่านหินมีค่อนข้างน้อยมาก ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดคือทางโทรทัศน์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาคือหนังสือพิมพ์และวิทยุ สำหรับช่องทางการรับรู้จากท่านั้น ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นเพียงร้อยละ 3 การศึกษายังพบด้วยว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมสูงจะมีความรู้และความเข้าใจต่อประเด็นต่างๆของการศึกษามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมต่ำกว่า

คณะผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอนั้นที่เกี่ยวเนื่องกับผลการศึกษาวิจัยไว้ 6 ประการ คือ ประการแรก รัฐและผู้เกี่ยวข้องจะต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ความเข้าใจต่อปัญหาความเสี่ยงด้านพลังงาน นโยบายพลังงาน รวมทั้งบอกถึงศักยภาพความเหมาะสมของพื้นที่ที่ตั้งโครงการต่อประชาชนท้องถิ่นก่อนเป็นเวลานานเพียงพอ เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจ นอกจากนี้ยังควรสำรวจการยอมรับของประชาชนที่มีต่อโครงการๆก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินโครงการ ประการที่สอง รัฐควรใช้ช่องทางของสื่อ ที่ประชาชนเข้าถึง มากที่สุดในการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และวิทยุเป็นหลัก ในการประชาสัมพันธ์โครงการ ประการที่สาม รัฐจะต้องเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับประชาชนท้องถิ่นด้วยการฝึกอบรมผู้นำชุมชนในท้องถิ่นให้เข้าใจโครงการๆ และนำผู้นำชุมชนเหล่านั้นไปศึกษาดูงานในพื้นที่โครงการอื่นๆ เพื่อให้ช่วยทำหน้าที่ในการสื่อสารกับประชาชนต่อไป ประการที่สี่ รัฐควรเพิ่มเนื้อหาของการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆให้มากขึ้น ซึ่งได้แก่ การกระจายสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงพลังงาน และเทคโนโลยีใหม่ๆ ของโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ปลอดภัยต่อสภาพแวดล้อมมากกว่าเทคโนโลยีรุ่นเก่าๆ ประการที่ห้า

รัฐจะต้องประเมินผลการประชาสัมพันธ์เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งทำการศึกษาวิจัยระดับการยอมรับของประชาชน รวมทั้งศึกษาด้านอื่นๆประกอบด้วย เช่น ผลประโยชน์ที่ประชาชนในพื้นที่ของโครงการจะได้รับ ความมั่นใจและความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อผู้ดำเนินโครงการ ตลอดจนการกำหนดมาตรการเฉลี่ยผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมให้แก่ประชาชนกลุ่มที่ได้รับผลกระทบเชิงลบจากการมีโครงการ อย่าให้ประชาชนเหล่านั้นต้องเสียสละโดยถูกบังคับ ประการสุดท้าย รัฐและเอกชนที่ได้รับสัมปทานโรงไฟฟ้าถ่านหิน ต้องมีความจริงใจ โปร่งใส เป็นธรรม และมีความรับผิดชอบต่อประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ปกปิดซ่อนเร้นเพื่อหาประโยชน์หรือร่วมมือกันทำทุจริตคอร์รัปชัน

1. ความสำคัญของพลังงานต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจุบันรัฐบาลได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2540 ซึ่งการแก้ไขปัญหานั้นมีทั้งมาตรการระยะสั้นและมาตรการระยะยาว เช่น การปรับโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ การปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการ การรณรงค์เรื่องของค่านิยมในการบริโภค วินัยทางการเงินและการคลัง ตลอดจนความพยายามกระจายความเสี่ยงด้านการใช้พลังงาน

1.1 ความจำเป็นของพลังงานไฟฟ้าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

การฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศหลังจากเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ.2540 รัฐบาลพยายามที่จะแก้ไขปัญหาทั้งระบบ โดยทำในแต่ละส่วนไปพร้อมๆกัน ทั้งการเพิ่มผลผลิตในภาคอุตสาหกรรม และการเพิ่มศักยภาพในการบริการ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว รัฐจำเป็นต้องจัดหาแหล่งพลังงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งด้านการผลิตและบริการ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการและมีราคาต่ำ ทั้งนี้เพื่อให้ต้นทุนในการผลิตไม่สูงมาก สามารถที่จะแข่งขันกับประเทศอื่นๆได้

การขยายกำลังการผลิตกระแสไฟฟ้าจะเป็นปริมาณเท่าไรต่อปีนั้น ขึ้นอยู่กับการพยากรณ์อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ การจัดหาพลังงานเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ไฟฟ้าของผู้ใช้ไฟฟ้าได้ทันเวลา

การใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยมีแนวโน้มขยายตัวอีกมาก เนื่องจากการใช้ไฟฟ้าต่อหัวประชากรของประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1: ปริมาณการใช้ไฟฟ้าต่อประชากร 1 คน ในรอบ 1 ปี จำแนกตามประเทศ

ประเทศ	การใช้ไฟฟ้าต่อหัวประชากร (หน่วย/คน/ปี)
สหรัฐ	14,065
เยอรมัน	6,711
ญี่ปุ่น	8,323
เกาหลีใต้	5,650
สิงคโปร์	7,443
ไทย ปี 42	1,511
ไทย ปี 44	1,650
เวียดนาม	305

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ , 2543

ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่มุมใดก็ตาม หากเศรษฐกิจไทยยังคงเติบโตต่อไปตามเป้าหมายที่รัฐบาลได้ตั้งไว้ ความต้องการใช้ไฟฟ้าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นต้องขยายกำลังการผลิตไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก

ในการพยากรณ์การใช้ไฟฟ้าของไทยในอนาคตนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 4-5 ต่อปี ในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มสูงขึ้นนั้นเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น ห้างสรรพสินค้าที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น (การขายส่ง, การขายปลีก) การขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว (ภัตตาคารและโรงแรมและการคมนาคม) การผลิตปูนซีเมนต์ที่มากขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการก่อสร้างหริมาตรพ์ ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้าที่จะขยายตัวตาม

จากการสำรวจการจำหน่ายไฟฟ้าแยกตามประเภทผู้ใช้นปี พ.ศ.2544 มีรายละเอียดดังแสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2: ร้อยละการจำหน่ายไฟฟ้าจำแนกตามเขตพื้นที่และประเภทผู้ใช้ไฟฟ้า

เขตพื้นที่	ประเภทผู้ใช้ไฟฟ้า	ร้อยละการใช้
นครหลวง	บ้านและที่อยู่อาศัย	21.79
	ธุรกิจ	34.06
	อุตสาหกรรม	38.50
	อื่นๆ	5.54
	รวม	100.00
ภูมิภาค	บ้านและที่อยู่อาศัย	24.28
	ธุรกิจ	18.46
	อุตสาหกรรม	49.62
	เกษตรกรรม	0.30
	อื่นๆ	7.32
	รวม	99.68

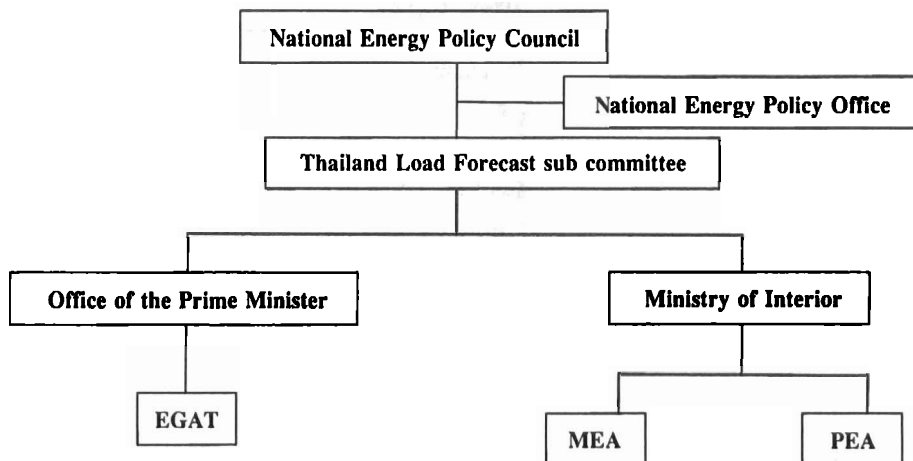
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพภ.พ.น. 2545)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SME) และโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล เป็นรูปธรรมมากขึ้น ความต้องการพลังงานในภาคการผลิตย่อมเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจะเห็นได้จากสถิติปริมาณการใช้ไฟฟ้าในส่วนภูมิภาค(ตาราง 2)มีสัดส่วนประมาณ ร้อยละ 50 เป็นการไฟฟ้าของภาคอุตสาหกรรม

1.2 ผู้รับผิดชอบการจัดหาพลังงานของประเทศและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างด้านการผลิตพลังงาน

รัฐบาลมอบหมายให้ทาง สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (National Energy Policy Council) เป็นผู้ดำเนินการจัดหาพลังงานของประเทศตามขั้นตอน ซึ่งแสดงไว้ตามแผนภูมิ 1 ดังนี้

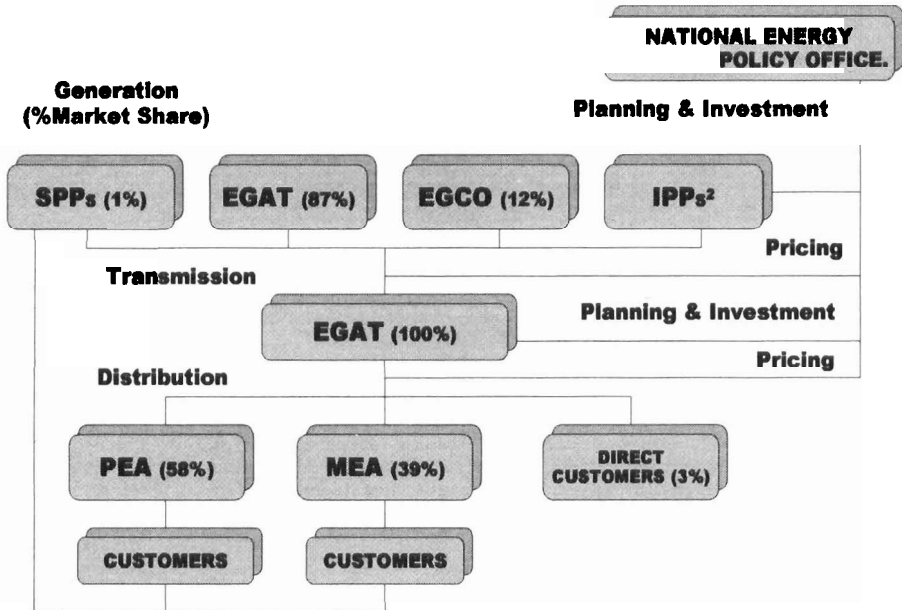
แผนภูมิ 1: โครงสร้างการกำหนดนโยบายและการควบคุมกำกับดูแล ด้านพลังงานไฟฟ้า
ของประเทศไทย

หมายเหตุ: EGAT = การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
MEA = การไฟฟ้านครหลวง
PEA = การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ที่มา : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

แผนภูมิ 2 : โครงสร้างระบบการผลิตและการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าของประเทศไทยในปัจจุบัน

หมายเหตุ : SPPs = ผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก

IPPs = ผู้ผลิตไฟฟ้ารายใหญ่

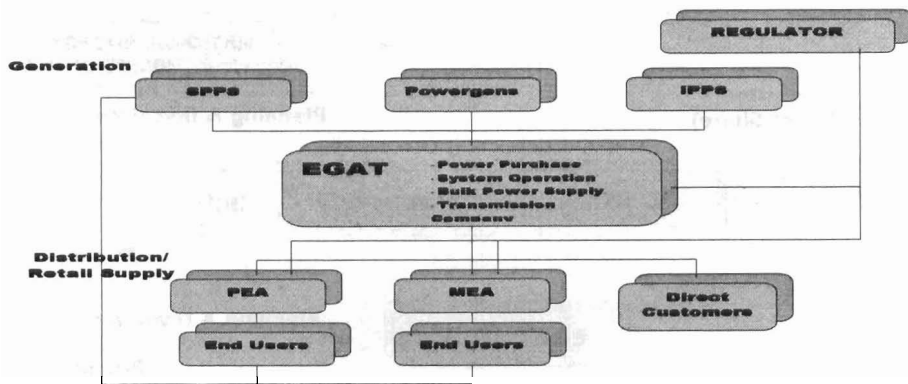
EGCO = บริษัทผลิตไฟฟ้าจำกัด

กำลังการผลิต ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2540 = 17,391 MW .

โรงงานผลิตไฟฟ้ารายใหญ่ (IPPs) 7 แห่ง กำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง

ที่มา : NEPO, EGAT

แผนภูมิ 3: รูปแบบการผลิตและการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าของประเทศไทยใน
อนาคต

หมายเหตุ: SPPs = ผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก

IPPs = ผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระ

รายใหญ่

ที่มา : รายงานแผนแม่บทการแปรรูปรัฐวิสาหกิจด้านการพลังงาน, 28 สิงหาคม 2541

จากแผนภูมิ 3 จะเห็นได้ว่ารัฐบาลปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ผลิตเป็นผู้ควบคุมกฎเกณฑ์ และให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนผลิตและขายกระแสไฟฟ้าให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแข่งขันในการบริการที่ดีมีประสิทธิภาพทำให้ประชาชนจะได้รับประโยชน์สูงสุด หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจเอง เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ก็มีแผนการแปรรูปเป็นการดำเนินการแบบธุรกิจเอกชน (บางส่วน)

แผนการผลิตไฟฟ้าของ กฟผ. จะลดลงจากร้อยละ 78 ในปี พ.ศ.2542 เหลือเพียงร้อยละ 53 ในปี พ.ศ.2554 และสัดส่วนกำลังผลิตไฟฟ้าของเอกชนจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 20 ในปี พ.ศ.2542 เป็นร้อยละ 37 ในปี พ.ศ. 2554 จะเห็นได้ว่าเอกชนจะเริ่มมีบทบาทสำคัญในการผลิตพลังงานไฟฟ้าของประเทศมากยิ่งขึ้นในอนาคต

1.3 การผลิตกระแสไฟฟ้าของประเทศและแนวทางการพัฒนาพลังงานของรัฐ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการผลิตกระแสไฟฟ้าโดยอาศัยแหล่งเชื้อเพลิงในรูปแบบต่างๆ มีสัดส่วนดังแสดงรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3: ร้อยละของการผลิตกระแสไฟฟ้าจำแนกตามประเภทเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิต, พ.ศ. 2544

แหล่งเชื้อเพลิง	ร้อยละ
พลังน้ำ	3.80
ก๊าซธรรมชาติ	73.00
น้ำมันเตา	3.80
ดีเซล	0.50
ลิกไนต์	13.40
ถ่านหินนำเข้า	2.70
รับซื้อจาก สปป.ลาว	2.80

ที่มา: วารสารนโยบายพลังงาน สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, 2543

จะเห็นได้ว่าพลังงานไฟฟ้าของประเทศที่ใช้ในปี พ.ศ. 2544 ร้อยละ 73 ได้มาจากเชื้อเพลิงก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยและแหล่งของพม่า ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4: ร้อยละการใช้เชื้อเพลิงในการผลิตพลังงานไฟฟ้าจำแนกตามประเทศ

ประเทศ	ประเภทเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า (ร้อยละ)					
	ก๊าซ	ถ่านหิน	น้ำมัน	นิวเคลียร์	พลังน้ำ	อื่นๆ
สหรัฐฯ	15.8	54.8	4.2	20.9	2.8	1.5
เยอรมัน	8.4	56.4	1.4	32.3	1.1	0.3
ญี่ปุ่น	19.6	19.1	14.7	41.4	3.8	1.5
รัสเซีย	55.9	22.4	2.5	12.8	6.3	0
สิงคโปร์	24.8	0	74.8	0	0	0.4
จีน	0.7	86.5	5.7	1.2	5.9	0
มาเลเซีย	70.9	3.2	22.3	0	3.6	0

ที่มา : The Institute of Energy Economics, Japan

สัดส่วนการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ นั้น ขึ้นอยู่กับว่าประเทศใดสามารถหาแหล่งเชื้อเพลิงประเภทใดได้สะดวก และราคาต่ำกว่ากัน เช่น จีนมีถ่านหินมากก็จะใช้ถ่านหินมาผลิตไฟฟ้าเป็นสัดส่วนที่สูง บรูไนมีก๊าซธรรมชาติมาก และผลิตได้เองก็ใช้ก๊าซธรรมชาติในสัดส่วนที่สูง เป็นต้น สำหรับประเทศไทยมีแหล่งก๊าซธรรมชาติของตนเอง และมีแหล่งถ่านหินซึ่งสามารถนำมาเป็นเชื้อเพลิงผลิตกระแสไฟฟ้าได้เป็นสัดส่วนที่มากอยู่ในปัจจุบันอย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีแนวโน้มการพัฒนาพลังงานโดยการเพิ่มสัดส่วนการใช้ถ่านหินมากขึ้นโดยเฉพาะการนำเข้าถ่านหิน ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนการผลิตถ่านหินต่ำกว่าก๊าซธรรมชาติ อีกทั้งปริมาณสำรองของถ่านหินยังมีอีกมากและอยู่ในแหล่งที่ไม่ไกลจากประเทศไทยมากนัก

1.4 ปัจจัยในการเลือกใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงสำหรับผลิตพลังงานไฟฟ้า

1.4.1 หลักการในการจัดหาพลังงานสำหรับการผลิตพลังงานไฟฟ้า

ในการกำหนดนโยบายพลังงานของประเทศไทยได้คำนึงถึงหลักการในการจัดหาพลังงานดังต่อไปนี้คือ

- 1) ต้องมีแหล่งสำรองพลังงานที่มีปริมาณเพียงพอและมีความแน่นอนเพื่อความมั่นคงในการจัดหา
- 2) ต้องมีการกระจายแหล่งของพลังงานและชนิดของพลังงานเพื่อลดความเสี่ยงโดยหลีกเลี่ยงการพึ่งพาพลังงานจากแหล่งเดียวหรือชนิดเดียว
- 3) ต้องมีราคาที่เหมาะสมเพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำ
- 4) ต้องเป็นพลังงานที่สะอาด ก่อให้เกิดมลพิษน้อย หรืออาจจะเป็นพลังงานที่ไม่สะอาด แต่มีเทคโนโลยีที่ควบคุมมลพิษได้
- 5) ต้องใช้ทรัพยากรพลังงานภายในประเทศที่มีอยู่อย่าง จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เหมาะสมกับคุณค่าของทรัพยากร

1.4.2 ปัจจัยในการเลือกใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงสำหรับการผลิตไฟฟ้า

- 1) ต้นทุนเชื้อเพลิงในการผลิตพลังงานไฟฟ้าของ กฟผ. ปี พ.ศ. 2541-2542 เป็นดังนี้

ตาราง 5: ต้นทุนเชื้อเพลิงในการผลิตพลังงานไฟฟ้าของ กฟผ. ปี พ.ศ.2541-2542

หน่วย : บาท / กิโลวัตต์ - ชั่วโมง (หน่วย)		
เชื้อเพลิง	ปี พ.ศ. 2541	ปี พ.ศ. 2542
- ลิกไนต์	0.50	0.45
- ก๊าซธรรมชาติ	0.93	0.78
- น้ำมันเตา	1.1	1.07
- ดีเซล	2.72	2.15

ที่มา: วารสารนโยบายพลังงาน ฉบับที่ 48 พ.ศ. 2543 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ

จากตาราง 5 จะเห็นได้ว่าต้นทุนในการผลิตกระแสไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตโดยใช้เชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ นั้น มีต้นทุนการผลิตโดยใช้เชื้อเพลิงถ่านหินถูกที่สุดและจากการคัดเลือก ผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายใหญ่ (IPP) ที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว 7 ราย พบว่าต้นทุน การผลิตไฟฟ้า (ต้นทุนค่าก่อสร้างบวกต้นทุนเชื้อเพลิง) ของโรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติ จะอยู่ระหว่าง 1.56-1.66 บาท/หน่วย ในขณะที่โรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินนำเข้าจะมีต้นทุน ระหว่าง 1.51-1.63 บาท/หน่วย (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, พ.ศ.2543)

2) ปริมาณสำรองของถ่านหิน

ถ่านหินมีปริมาณสำรองมากกว่าก๊าซธรรมชาติและน้ำมัน กล่าวคือ การใช้ถ่านหินในระดับ ณ ปี พ.ศ.2542 และไม่มีการค้นพบเพิ่มเติม โลกเราสามารถ ใช้ถ่านหินต่อไปได้อีกถึง 220 ปี ก๊าซธรรมชาติมีเหลือใช้ได้ 64 ปี ส่วนน้ำมันมีเหลือใช้ไปอีกเพียง 42 ปี เท่านั้น และแหล่งสำรองถ่านหินก็มีกระจายอยู่ในประเทศต่างๆ เกือบ 100 ประเทศ ซึ่งครอบคลุมส่วนต่างๆ ของโลกแตกต่างกับแหล่งสำรองน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่มีอยู่มากในแถบประเทศตะวันออกกลางและรัสเซีย คิดเป็นร้อยละ 70 ของปริมาณสำรอง

3) ถ่านหินมีราคาต่ำและมีเสถียรภาพจากปริมาณสำรองถ่านหินที่มีอยู่จำนวนมากและกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ จึงทำให้ราคาถ่านหิน ค่อนข้างต่ำและมีเสถียรภาพค่อนข้างมาก โดยราคาถ่านหินนำเข้าในช่วงปี พ.ศ. 2538-2540 ราคาถ่านหินนำเข้าจะอยู่ระหว่าง 40-50 บาท/ล้านบีทียู ในขณะที่ราคาน้ำมันดิบ

และก๊าซธรรมชาติจะมีช่วงการเปลี่ยนแปลงมากกว่าโดยมีราคาอยู่ระหว่าง 80-110 บาท/ล้านบีทียู และ 70-100 บาท/ล้านบีทียู ตามลำดับ ต่อมาในปี พ.ศ.2541 หลังค่าเงินบาทลอยตัวราคาน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติจะพุ่งขึ้นสูงมาก และสูงอย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ.2543 ในขณะที่ราคาก๊าซธรรมชาตินำเข้ามีราคาลดลง (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, 2543)

4) การใช้ถ่านหินมีเทคโนโลยีที่พิสูจน์แล้วว่าเรียกว่า Clean Coal Technology หมายถึง เทคโนโลยีที่ถูกออกแบบมาเพื่อใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเผาไหม้ และลดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการสกัด การเตรียม และการใช้ถ่านหิน โดยเทคโนโลยีดังกล่าวนี้จะช่วยลดทั้งมลสาร และกากของเสีย การพัฒนาเทคโนโลยีนี้จะมุ่งเน้นเพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้า โดยใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิง เนื่องจากกว่าร้อยละ 50 ของการใช้ถ่านหินนำมาใช้เพื่อการผลิตไฟฟ้า เทคโนโลยีนี้จะเพิ่มประสิทธิภาพการเผาไหม้ จากเดิมอยู่ที่ร้อยละ 37.9 เพิ่มเป็นร้อยละ 42 และสามารถกำจัดกำมะถันได้ถึงร้อยละ 99 และยังปล่อยก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ออกมาในระดับต่ำอีกด้วย(สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, 2543)

ในการเปรียบเทียบต้นทุนโรงไฟฟ้าประเภทต่างๆ จะเปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วย โดยรวมทั้งหมด คือ ค่าความพร้อมจ่าย (สะท้อนเงินค่าลงทุน และค่าเดินเครื่องบำรุงรักษา) และค่าพลังงานไฟฟ้า (สะท้อนประสิทธิภาพโรงไฟฟ้าและราคาเชื้อเพลิง) รวมกันและการพิจารณาควรใช้ราคาเฉลี่ยตลอดอายุโครงการ (leveraged price) รวมทั้งมีการเปรียบเทียบในกรณีค่าตัวประกอบการผลิตไฟฟ้า (plant factor) ซึ่งเป็นค่าแสดงถึงความสม่ำเสมอของการผลิตไฟฟ้าของโรงไฟฟ้า กล่าวคือ หากโรงไฟฟ้าใดมีค่า Plant Factor สูง จะหมายถึงการผลิตไฟฟ้าอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอซึ่งโดยปกติแล้วโรงไฟฟ้าที่เป็น Base Load Plant จะมีค่า Plant Factor ตั้งแต่ 80% ขึ้นไป

ตามหลักการดังกล่าวข้างต้นและจากสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับ IPP ทั้ง 7 ราย เป็นโรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติ 4 ราย และโรงไฟฟ้าถ่านหิน 3 ราย พบว่าค่าลงทุนในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินจะสูงกว่าโรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติ และประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงของโรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติก็ดีกว่าโรงไฟฟ้าถ่านหิน แต่ราคาก๊าซธรรมชาติต่ำกว่าราคาก๊าซมาก ดังนั้นเมื่อพิจารณาราคารับซื้อไฟฟ้า ณ ระดับ Plant Factor สูงกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป ราคารับซื้อไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน จะมีราคาต่ำกว่าราคา

รับซื้อไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติ และค่าเริ่มจ่ายไฟฟ้าเข้าระบบพร้อมกัน ค่าไฟจากโรงไฟฟ้าถ่านหินจะถูกกว่าของโรงไฟฟ้า ก๊าซธรรมชาติ ประมาณ 20 สตางค์/หน่วย ในขณะที่ปัจจุบันมีผู้จำหน่ายอุปกรณ์โรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติแบบ พลังความร้อนร่วมในโลกมีเพียง 2 ราย เท่านั้น ทำให้เกิดอำนาจการผูกขาดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, 2543)

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น จะเห็นว่าประเทศไทยมีแนวโน้ม ที่จะต้อง ใช้พลังงานไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้นในอนาคต รัฐจึงมีความจำเป็นต้องเร่งขยายปริมาณ การผลิตพลังงานไฟฟ้าให้พอเพียงกับความต้องการในอนาคต แต่ปัญหาที่พบคือ โครงการขยายการผลิตพลังงานไฟฟ้าทั้งหลายที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการมักถูกต่อต้าน จากประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มที่อาจจะได้รับผลกระทบจากโครงการนั้นๆ เช่น โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินบ่อนอกและหินกรูด เป็นต้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะรัฐ และผู้เกี่ยวข้องขาดความเข้าใจและขาดความเอาใจใส่ต่อความคิดเห็นของประชาชน กลุ่มเหล่านี้ ในเรื่องของความรู้สึก การรับรู้และการยอมรับ ต่อสิ่งที่รัฐจัดทำให้ จึงทำให้การดำเนินโครงการไม่ราบรื่น เพราะขาดความร่วมมือจากประชาชน

คณะผู้วิจัยเห็นว่าในอนาคตโครงการใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับการผลิตไฟฟ้า ด้วยถ่านหินซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จะไม่สามารถ ดำเนินการได้ถ้าไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับการยอมรับของสังคม จึงได้ทำการศึกษาถึงการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนต่อโครงการโรงไฟฟ้า ถ่านหินว่าประชาชนในเขตพื้นที่โครงการมีการรับรู้และมีความเข้าใจต่อโรงไฟฟ้าถ่านหิน อย่างไรบ้าง เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปคิดหารูปแบบวิธีการต่างๆ ที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องดำเนินการเพื่อให้แผนการดำเนินงานของโครงการรุดหน้าต่อไปได้อย่างราบรื่น โดยไม่เกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้และความเข้าใจของ ประชาชนในเขตพื้นที่โครงการเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ช่องทางการรับรู้ของข่าวสาร

2.2 การกระจายสัดส่วนพลังงานเชื้อเพลิงเพื่อลดความเสี่ยง

- 2.3 การส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงานและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน
- 2.4 ด้านสิ่งแวดล้อมพลังงาน
- 2.5 ด้านปัจจัยการเลือกซื้อเพลิงถ่านหินในการผลิตกระแสไฟฟ้า
- 2.6 เทคโนโลยีโรงไฟฟ้าถ่านหิน

โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เรื่องโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินของประชาชนในด้านต่างๆกับสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

3. ขอบเขตของการศึกษา

3.1 กลุ่มเป้าหมายของการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่องการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินของประชาชนในเขตพื้นที่ 3 ตำบล 9 หมู่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งได้แก่ ตำบลเชิงเนิน ตำบลบ้านแลง ตำบลตะพง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มที่จะดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน โดยประชากรเป้าหมายคือประชาชนที่เป็นผู้นำครัวเรือนหรือภรรยาหรือญาติพี่น้องที่อยู่ในวัยทำงาน เป็นการจัดกลุ่มตามโอกาส หรือศักยภาพที่จะได้รับรู้หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน คณะผู้วิจัย ได้พิจารณาเลือกกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเพราะเล็งเห็นว่าการรับรู้ของกลุ่มประชากร ดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินมากกว่าประชากรกลุ่มอื่นๆ

3.2 ด้านการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครอบคลุมการรับรู้ของประชาชนในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินตั้งแต่ต้นนโยบายด้านต่างๆ ของรัฐ ตลอดจนปัจจัยการเลือกชนิดของเชื้อเพลิงและเทคโนโลยีใหม่ๆ ของโรงไฟฟ้าถ่านหิน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 ด้านช่องทางการรับรู้ข่าวสาร

ศึกษาว่าประชาชนได้รับหรือไม่ได้รับข่าวสารรวมถึงช่องทางการรับรู้ของประชาชนด้วยว่ามีช่องทางการรับรู้มาจากทางใดบ้างที่เกี่ยวกับเรื่องโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน

เนื่องจากการประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล

และข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการดำเนินโครงการ เพราะจะทำให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องและอาจได้รับผลกระทบได้ทราบและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

3.2.2 การรับรู้ในด้านการกระจายความเสี่ยงเชื้อเพลิง

ศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อความสำคัญของการจัดสรรสัดส่วนการใช้พลังงานเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าเพื่อให้เกิดความสมดุลไม่พึ่งพาเชื้อเพลิงประเภทใดประเภทหนึ่งมากเกินไป เนื่องจากภาระหน้าที่หลักของรัฐบาลในด้านพลังงานประการหนึ่งคือ การรักษาความมั่นคงด้านพลังงาน ทั้งนี้เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับการผลิตพลังงานไฟฟ้า จึงต้องพยายามลดความไม่แน่นอนในการพึ่งพาวัตถุดิบสำหรับการผลิตพลังงานไฟฟ้าลงให้เหลือน้อยที่สุด โดยเฉพาะเมื่อเกิดภาวะวิกฤติ

3.2.3 การส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงานและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน

แนวคิดในการปรับเปลี่ยนบทบาทภาครัฐได้ถูกนำมาขยายผลในด้านการจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐานด้วย โดยเฉพาะด้านการผลิตพลังงานไฟฟ้าที่ผ่านมา รัฐประสบปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพในการผลิตและคุณภาพในการบริการ ทั้งนี้เพราะการผลิตกระแสไฟฟ้าที่ผ่านมามีลักษณะเป็นระบบการผูกขาด ทำให้ระบบขาดแรงจูงใจในการพัฒนาประสิทธิภาพ ดังนั้น รัฐจึงพยายามที่จะทำให้ การซื้อ-ขายกระแสไฟฟ้าเป็นตลาดที่มีการแข่งขันกันอย่างเสรี แต่อยู่ภายใต้กฎกติกาที่รัฐเป็นผู้ควบคุมซึ่งแนวคิดนี้ ประชาชนควรจะรับรู้และรับทราบด้วย

3.2.4 ด้านสิ่งแวดล้อมพลังงาน

จากกระแสที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ที่มีความรุนแรงขึ้น การเริ่มต้นตัวในสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาชนมีความรู้มากขึ้นเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่ดำเนินการอยู่ ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีทั้งกลุ่มที่ได้รับผลกระทบเสียหายจากการดำเนินโครงการในขณะที่ประชาชนบางกลุ่มได้รับประโยชน์จากการมีโครงการ รัฐจึงมีกฎหมายและกำหนดมาตรการขึ้นมากควบคุมการผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมดังที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว อย่างไรก็ตามประชาชนที่รับรู้และรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการนั้นยังคงมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้าถ่านหิน

ในทางลบอยู่มาก เหตุผลหนึ่งอาจเนื่องจากไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการ ทำให้เกิดความหวาดระแวงและต่อต้าน แม้ว่าโรงไฟฟ้าถ่านหินซึ่งใช้เทคโนโลยีแบบใหม่ๆ จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะเดียวกับเทคโนโลยีในอดีตอีกแล้วก็ตาม และปัจจุบันเทคโนโลยีใหม่ดังกล่าวก็มีใช้ในประเทศไทยแล้ว การรับรู้ความจริงดังกล่าวของประชาชนจะมีส่วนทำให้ลดความกลัวหรือหวาดระแวงลงได้

3.2.5 ปัจจัยการเลือกเชื้อเพลิงถ่านหินในการผลิตกระแสไฟฟ้า

ปัจจุบันการผลิตไฟฟ้าด้วยถ่านหินมีเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะสามารถลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้โดยมีต้นทุนของโครงการซึ่งไม่สูงเกินไป เนื่องจากถ่านหินมีราคาถูก อีกทั้งมีปริมาณสำรองทั่วโลกมากกว่าน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ การกักเก็บและขนส่งมีความปลอดภัยกว่า จะเห็นได้ว่าทั่วโลกได้นำถ่านหินมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้ามากถึงร้อยละ 50 ด้วยเทคโนโลยีใหม่ที่ได้รับการพิสูจน์และยอมรับกันแล้วในกลุ่มประเทศยุโรป อเมริกาและญี่ปุ่น

3.2.6 ด้านเทคโนโลยีโรงไฟฟ้าถ่านหิน

ประเทศไทยได้นำเอาเทคโนโลยีแบบใหม่สำหรับการผลิตไฟฟ้าด้วยเชื้อเพลิงถ่านหินมาติดตั้งใช้งานแล้ว ซึ่งเป็นโรงไฟฟ้าของเอกชนทั้งหมดทั้งที่เขตจังหวัดระยอง ปราจีนบุรี และราชบุรี ข้อมูลข่าวสารด้านนี้เป็นส่วนที่ยากที่สุดในการที่จะเผยแพร่ทำความเข้าใจด้วยวิธีการง่ายๆ ทั้งนี้เพราะต้องอาศัยความรู้พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ในระดับหนึ่ง

4. การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการศึกษา

4.1 แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

การกำหนดนโยบายสาธารณะต่างๆ ในประเทศไทย มีลักษณะซึ่งอธิบายได้ด้วยหลักการของตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) กล่าวคือการกำหนดนโยบายสาธารณะจะให้ความสำคัญกับบทบาทหรืออิทธิพลของชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองที่มีอำนาจในการตัดสินใจกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างเด็ดขาด โดยชนชั้นปกครองเหล่านี้จะยึดถือความชอบ (preferences) หรือ ค่านิยม (values) ของตนเองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจนโยบาย (Dye and Zeigler, 1981 อ้างใน สมบัติ อารังธัญวงศ์ 2540: 199) ถึงแม้ว่า โดยทั่วไปแล้วนโยบายสาธารณะจะสะท้อนถึง

ต้องการของประชาชน แต่ในประเทศที่การปกครองมีพัฒนาการมาจากระบบอำนาจนิยม ประชาชนมักจะถูกผู้ปกครอง นำมาอ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมในการกำหนดนโยบายของตนเองอยู่เสมอ หลักการของตัวแบบนี้คือชนชั้นนำ จะกำหนดความคิดเห็นของประชาชนมากกว่าการที่ประชาชนจะกำหนดความคิดเห็นของชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครอง นอกจากนี้ แนวความคิดของตัวแบบชนชั้นนำยังเห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเฉื่อยชา ไม่สนใจการเมืองและไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ดีพอ ดังนั้นความรู้สึกของประชาชนจึงถูกครอบงำโดยชนชั้นนำ

4.2 แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ของมนุษย์

การรับรู้ (perception) เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลรวบรวมและ ตีความหมายของความรู้สึก เพื่อที่จะให้ความหมายกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ การรับรู้หนึ่งสามารถตีความหมายแตกต่างกันออกไปได้อย่างหลากหลาย เช่น พนักงานในบริษัทจะมีความรู้สึกต่างๆกันในงาน มีความพอใจในสภาพการทำงานแตกต่างกัน ความสนใจในงานที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนความพอใจต่อรายได้ที่ได้รับแตกต่างกัน

การรับรู้มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร เพราะว่าพฤติกรรมมนุษย์นั้นมีความพื้นฐานมาจากการรับรู้ โลกมนุษย์เป็นเรื่องของการรับรู้ซึ่งก็คือเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมนั่นเอง

การรับรู้ของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับทัศนคติ อิริยาบถ ความสนใจ ประสบการณ์ ตลอดจนความคาดหวังของแต่ละบุคคล

ลาลี่ ทองธิว (2526: 26-27) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษาต้องใช้เวลาต่างกัน ได้แก่

1. ความแตกต่างระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจ และการศึกษาของสมาชิกในสังคม ถ้าความแตกต่างมีมาก การเผยแพร่นวัตกรรมจะทำได้ช้า นอกจากนี้แล้วขนาดของสังคมนั้นก็มีส่วนสำคัญด้วยเช่นเดียวกัน ถ้าเป็นสังคมที่มีขนาดเล็ก และสมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การเผยแพร่ก็จะทำให้สะดวกรวดเร็วขึ้น

2. ระดับการศึกษาของผู้สอน กล่าวคือ ครูที่มีระดับการศึกษาสูง จบจากสถาบันฝึกครูที่ได้มาตรฐาน มักจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาได้ดีและรวดเร็วกว่าครูทั่วไป

3. ฐานทางเศรษฐกิจของโรงเรียน ปัจจุบันนอกจากจะสามารถระบุเวลาของการเผยแพร่นวัตกรรม แล้วยังสามารถชี้ให้เห็นถึงระดับการเปลี่ยนแปลงได้ด้วย กล่าวคือถ้าโรงเรียนมีฐานทางเศรษฐกิจดี มีกำลังทุนทรัพย์ที่จะสนับสนุน การศึกษาอย่างเต็มที่แล้วมักจะยอมรับนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนได้เร็วกว่าโรงเรียนอื่นๆ ด้วย

อรุณ อัครโรทัย (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจ ที่เกี่ยวกับ โรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ของกลุ่มผู้นำที่ได้รับจากสื่อต่างๆ พบว่ามี 4 ประเภท ที่สามารถให้ความรู้ความเข้าใจดี คือ สื่อความรู้ประเภทหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และเอกสารเผยแพร่ และพบว่าสื่อเอกสารเผยแพร่มีผลต่อการรับรู้ และความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง

4.3 แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับของคน

โรเจอร์ (Rogers, 1971 อ้างใน ผลิดา ภูธโร, 2542) ได้ให้ความหมายถึง กระบวนการยอมรับว่าเป็นกระบวนการทางจิตใจซึ่งแต่ละบุคคลรู้สึก จากการได้ยิ นครั้งแรกเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจนถึงการยอมรับและนำไปใช้ในที่สุด ซึ่งกระบวนการ ประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้

4.3.1 ส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ (knowledge function)

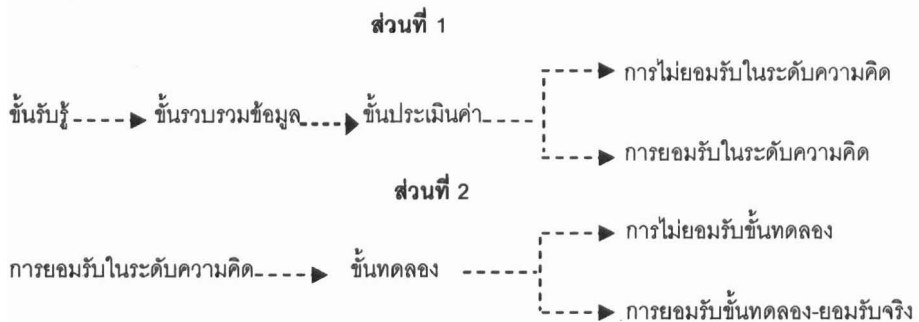
4.3.2 ส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติ (persuasion function)

4.3.3 ส่วนที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ (decision function)

4.3.4 ส่วนที่เกี่ยวกับการยืนยันการตัดสินใจ (confirmation function)

คลองแลน และ โคเวอร์ด์ (Klonglan & Coward, 1970 อ้างในสมญิตี คำपालะ, 2537) ได้เขียนแผนผังกระบวนการยอมรับดังแสดงในแผนภูมิ 4

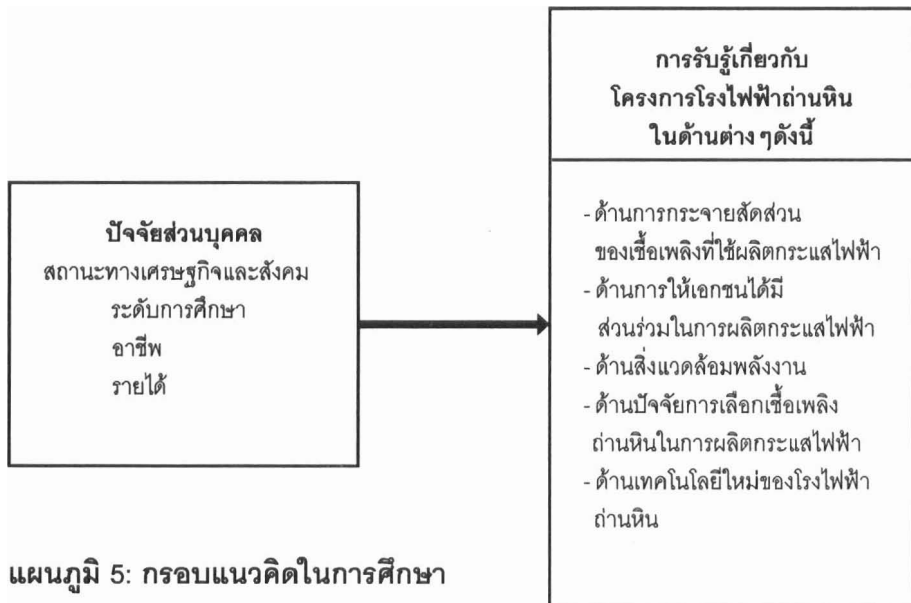
แผนภูมิ 4: แผนผังกระบวนการยอมรับของคลองแลนและโควเวิร์ด

ที่มา : Klonglan and Coward , 1970 ชำในสมญิติ คำปาละ , 2537

4.4 กรอบแนวคิดของการศึกษา

ตามแนวคิด/ทฤษฎีดังกล่าวแล้วในข้างต้น สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาได้ ดังแสดงในแผนภูมิ 5

แผนภูมิ 5: กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากกรอบแนวคิดของการศึกษาตามแผนภูมิ 5 จำแนกเป็นสมมติฐานการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมน่าจะมีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน
2. ระดับของการศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการรับรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน
3. อาชีพ น่าจะมีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน
4. รายได้น่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการรับรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน

5.ระเบียบวิธีวิจัย

5.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบการสำรวจตัดขวาง (cross-sectional survey research)

5.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างครั้งนี้คือแบบทดสอบที่พัฒนามาจากการศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิด และนำเอาแนวคิดนั้นมาสร้างเป็นแบบทดสอบให้ครอบคลุมด้านต่างๆ ที่จำเป็น ในการรับรู้ และเข้าใจต่อโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน

5.3 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

- ชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถามแก่ผู้ช่วยเก็บข้อมูล
- ดำเนินการแจกแบบสอบถามและนัดเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับ
- ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน ของการกรอกแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามมาประมวลผลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

5.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษานี้เพื่อให้ได้ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้มากที่สุด คณะผู้วิจัยได้กำหนดการบันทึกข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Statistical Package for Social Sciences (SPSS) ช่วยในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติทางสังคมศาสตร์

6. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและผลการศึกษา

6.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะที่พักอาศัย ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือร้อยละและความถี่ รายละเอียดปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6: ความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา			
ต่ำกว่าปริญญาตรี		289	76.10
ปริญญาโท		87	22.90
ตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป		4	1.10
อาชีพ			
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ		74	19.50
การเกษตรกรรม/ประมง		70	18.40
การค้า/ธุรกิจส่วนตัว		44	11.60
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท		63	16.60
รับจ้างทั่วไป		78	20.50
อื่นๆ		51	13.40
รายได้			
<5,000	บาท	132	34.70
5,001 - 10,000	บาท	110	28.90
10,001 - 20,000	บาท	91	13.90
> 20,000	บาท	47	12.40

จากตาราง 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (คิดเป็นร้อยละ 76.10) และมีเพียงร้อยละ 1.10 เท่านั้นที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาโท อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป (คิดเป็นร้อยละ 20.50) รองลงมาคือ อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ การเกษตรกรรม/ประมงและพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท สำหรับอาชีพการค้า/ธุรกิจส่วนตัวน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.60 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท/เดือน (คิดเป็นร้อยละ 34.70) รองลงมาคือรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท และ 10,001-20,000 บาท และสุดท้ายคือรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 20,001 บาท (ร้อยละ 12.4)

6.2 ผลการศึกษา

6.2.1 ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของโครงการ

ในประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ นโยบายด้านพลังงานของรัฐบาล จากโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.20 รองลงมาคือทางหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 51.30 วิทยุ ร้อยละ 31.30 เอกสารเผยแพร่/แผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ 16.80 การเรียนการสอนในชั้นเรียน ร้อยละ 10.30 ญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.70 จากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 5.80 และจากก้านั้น ผู้ใหญ่บ้าน การจัดอบรมสัมมนา และจากสื่ออื่นๆ มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 2.90, 2.60 และ 1.10 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายด้านพลังงานของรัฐบาลเลย มีถึงร้อยละ 8.90

รูปแบบช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าถ่านหิน มีลักษณะเช่นเดียวกับช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายด้านพลังงานของรัฐบาล กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ รับรู้ข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.00 รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 51.10 วิทยุร้อยละ 24.70 เอกสารเผยแพร่/แผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ 16.60 การเรียนการสอนในชั้นเรียน ร้อยละ 8.70 ญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 7.10 จากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 3.90 และจากก้านั้นผู้ใหญ่บ้าน การจัดอบรมสัมมนา ร้อยละ 3.40 และจากสื่ออื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1.60 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรงงานไฟฟ้าถ่านหินเลยถึงร้อยละ 12.40

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายด้านพลังงานของรัฐบาลและโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินจากช่องทางการรับรู้ที่สำคัญในสามลำดับแรก คือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานค่อนข้างดี ระบบไฟฟ้าเข้าถึง ทุกครัวเรือนจะมีเครื่องรับโทรทัศน์ เพราะเป็นที่นิยมเนื่องจากการดูโทรทัศน์ เป็นวิธีพักผ่อนหย่อนใจขณะอยู่บ้านไม่ว่าจะมีสถานภาพทางสังคมระดับใดก็ตาม ส่วนหนังสือพิมพ์นั้นสามารถซื้อและอ่านได้ง่ายในสังคมทุกระดับชั้น โดยเฉพาะผู้ที่มิมีสถานภาพทางสังคมระดับปานกลางขึ้นไปจะนิยมอ่านทั้งที่บ้านและที่ทำงาน

6.2.2 ระดับการรับรู้เกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน

ตาราง 7: ระดับการรับรู้เรื่องโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินในภาพรวม

ประเด็นการรับรู้เกี่ยวกับ โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินในด้าน	ระดับการรับรู้					
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง	
	(1-2)		(3)		(4-5)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- การกระจายสัดส่วนพลังงานเชื้อเพลิง	299	78.70	59	15.50	22	5.80
- การส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงานและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน	123	32.30	110	28.90	147	38.60
- สิ่งแวดล้อมพลังงาน	150	39.40	142	37.40	88	23.20
- ปัจจัยการเลือกเชื้อเพลิงถ่านหินในการผลิตกระแสไฟฟ้า	200	52.60	77	20.30	103	27.10
- เทคโนโลยีไฟฟ้าถ่านหิน	272	71.60	57	15.00	51	13.40
รวม	73	19.20	276	72.60	31	8.20

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 72.60) โดยมีการรับรู้ด้านการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงาน และเพิ่มบทบาทภาคเอกชนอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 38.60) และที่เหลืออีก 4 ด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้อยู่ในระดับต่ำดังนี้ คือ ด้านการกระจายสัดส่วนพลังงานเชื้อเพลิง (ร้อยละ 78.70) ด้านเทคโนโลยีไฟฟ้าถ่านหิน (ร้อยละ 71.60) ด้านปัจจัยการเลือกเชื้อเพลิงถ่านหิน ในการผลิตกระแสไฟฟ้า (ร้อยละ 52.60) และด้านสิ่งแวดล้อมพลังงาน (ร้อยละ 39.40)

เนื่องจากข่าวสารที่ออกสู่ประชาชนจะพบว่า โรงไฟฟ้าเอกชนมีบทบาทมากขึ้น ประชาชนรับรู้ว่าการไฟฟ้าได้ สำหรับด้านอื่นๆ จะไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ ออกสู่ประชาชนเท่าใดนักจะมีก็เฉพาะบางกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น

6.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมกับระดับ การรับรู้และความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของกลุ่มตัวอย่างกับระดับการรับรู้และความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อโครงการ โรงไฟฟ้าถ่านหิน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ไค-สแควร์ ในการทดสอบ ดังตาราง 8

ตาราง 8 : ระดับการรับรู้และความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม

สถานภาพ ทาง เศรษฐกิจ และสังคม	ระดับการรับรู้							
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง		รวม	
	(1-2)		(3)		(4-5)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	31	25.00	83	66.90	10	8.10	124	100.00
ปานกลาง	42	16.50	192	75.30	21	8.20	255	100.00
สูง	-	-	1	100.00	-	-	1	100.00
รวม	73	19.20	276	72.60	31	8.20	380	100.00

หมายเหตุ: $\chi^2 = 4.343$, sig = .362, df = 4, $\phi = .107$

จากตาราง 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น ต่ำ ปานกลาง และสูง ส่วนใหญ่มีการรับรู้เรื่อง โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน อยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมปานกลาง จะมีการรับรู้ดีกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับต่ำ แตกต่างกันร้อยละ 8.4 (ที่การรับรู้ในภาพรวมที่ระดับปานกลาง) และเมื่อดูภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ซึ่งจำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม มีการรับรู้เรื่องโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าถึงแหล่งข้อมูล และการรับรู้จากสื่อต่างๆ เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์ พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้เรื่องโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน ซึ่งแสดงว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไม่มีผลหรือไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน

การศึกษาได้ทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งเป็นมิตีย่อยแต่ละมิติของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ว่ามีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้และความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินหรือไม่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ระดับการศึกษากับการรับรู้แต่ละด้านและภาพรวม

จากข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องนโยบายพลังงาน และโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินทั้ง 5 ด้าน พบว่าระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านการกระจายสัดส่วนเชื้อเพลิงด้านสิ่งแวดล้อมพลังงาน ด้านปัจจัยการเลือกเชื้อเพลิงถ่านหินในการผลิตกระแสไฟฟ้า และด้านเทคโนโลยีโรงไฟฟ้าถ่านหิน แต่ระดับการศึกษาจะมีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงานและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน แสดงว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาที่ต่ำกว่า จะมีโอกาสที่จะรับรู้เรื่องนโยบายพลังงานมากกว่า โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงานและเพิ่มบทบาทเอกชนจากสื่อหลายๆ ทาง นอกเหนือจากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และวิทยุแล้ว เช่นในห้องเรียน การอบรมสัมมนาและ จากเพื่อนหรืออื่นๆ ซึ่งสื่อดังกล่าวจะนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้เอกชน มาลงทุนด้านพลังงานมากกว่าด้านอื่นๆ อีกด้วย

2) อาชีพกับการรับรู้แต่ละด้านและภาพรวม

สำหรับอาชีพของกลุ่มตัวอย่างกับการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับนโยบายพลังงาน และโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินทั้ง 5 ด้าน พบว่าทุกอาชีพมีการรับรู้ด้านการกระจายสัดส่วนพลังงานเชื้อเพลิงอยู่ในระดับต่ำ แต่จะมีการรับรู้ด้านการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงานและการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง และพบว่าอาชีพของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงานและการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนอีกด้วย รวมทั้งด้าน

ปัจจัยการเลือกซื้อเชื้อเพลิงถ่านหินในการผลิตกระแสไฟฟ้าและการรับรู้ในภาพรวม แสดงว่าลักษณะอาชีพจะมีผลต่อการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับนโยบายพลังงาน และโครงการ โรงไฟฟ้าถ่านหินมากกว่าระดับการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าอาชีพที่แตกต่างกัน จะมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ถึงแม้ว่าทุกอาชีพ จะมีช่องทาง พื้นฐานของการรับรู้ข่าวสารเหมือนกัน ได้แก่ ทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ แต่สำหรับบางอาชีพ เช่น ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาจจะได้รับข้อมูลข่าวสาร จากทางหน่วยงานราชการเพิ่มเติมมากขึ้น และในทำนองเดียวกันสำหรับพนักงาน/ ลูกจ้างบริษัทนั้นจะมีความคุ้นเคยเกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายพลังงาน และโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ

3) รายได้กับการรับรู้แต่ละด้านและภาพรวม

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของกลุ่มตัวอย่างกับการรับรู้ พบว่ารายได้มีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านการกระจายสัดส่วนพลังงานเชื้อเพลิง และด้าน ปัจจัยการเลือกซื้อเชื้อเพลิงถ่านหินในการผลิตกระแสไฟฟ้า รวมทั้งการรับรู้ ในภาพรวมด้วย กล่าวคือพบว่าผู้ที่มีรายได้สูงจะมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่า จากหลายๆ ช่องทาง

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุป

โดยภาพรวม การรับรู้ทั้ง 5 ด้าน ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้า ถ่านหิน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียง 2 ด้านเท่านั้น ที่ประชาชน ส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยทราบ คือ การกระจายสัดส่วนพลังงานเชื้อเพลิง และด้านเทคโนโลยี โรงไฟฟ้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสื่อต่างๆมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารดังกล่าวด้านนี้น้อย รวมทั้งขาดวิธีการประชาสัมพันธ์ ให้เข้าใจอย่างง่ายๆ โดยที่พื้นฐานของความรู้เดิม ของประชาชนไม่เป็นอุปสรรคต่อการรับรู้ด้านการกระจายสัดส่วนเชื้อเพลิงพลังงาน เพื่อลดความเสี่ยงของประเทศ ที่ผ่านมารัฐอาจคิดว่าการเผยแพร่ความรู้ด้านนี้ อาจจะเป็นดาบสองคม เพราะอีกด้านหนึ่งอาจจะเป็นการชักนำให้กลุ่มผู้ไม่หวังดี ต่อประเทศสามารถที่จะรู้จุดอ่อนได้จึงไม่ค่อยได้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านนี้ เท่าไรนัก และอาจจะเกิดผลกระทบด้านลบต่อความมั่นคง ของประเทศได้เช่นกัน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านการพึ่งพิงแหล่งพลังงาน

จึงจำกัดอยู่ในวงที่แคบ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบจึงไม่ค่อยใส่ใจกับปัญหาวิกฤติพลังงาน ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ถ้าละเลยความสำคัญข้อนี้ไป ทศนคติของประชาชนจึงโน้มเอียงไปในลักษณะการต่อต้านโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหินมากกว่าการยอมรับ ทั้งนี้เพราะให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าประเด็นการกระจายความเสี่ยงในการพึ่งพิงพลังงานอย่างใดอย่างหนึ่งมากเกินไป ยกเว้นผู้ที่มีสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีจึงจะมีโอกาสได้รับรู้ สำหรับเทคโนโลยีโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหินเป็นนวัตกรรมใหม่ที่อาจจะต้องใช้เวลาและวิธีการที่แยบยล ในการประชาสัมพันธ์เนื่องจากประชาชนยังมีภาพลบของโรงไฟฟ้าถ่านหินติดอยู่ซึ่งเป็นการรับรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเดิมๆ การเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนในเรื่องดังกล่าวต้องใช้เวลาและมีการทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง

7.2 ข้อเสนอแนะ

7.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การจัดทำโครงการบริการสาธารณะ โดยเฉพาะโครงการใหญ่ๆ ควรสำรวจความเห็น ความต้องการและพุดคุยทำความเข้าใจ และสร้างการยอมรับจากประชาชน ก่อนตัดสินใจทำโครงการที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร ไม่ควรทำแบบมัดมือชก คือตัดสินใจก่อนแล้วยึดเย็ดให้ประชาชนยอมรับภายหลัง

7.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

รัฐควรมองประชาชนเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา ไม่ใช่เป็นผู้คอยทำตามนโยบาย (policy compliance) เท่านั้น เพราะหากรัฐยอมรับในบทบาทความสำคัญของประชาชนในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนาของรัฐ เหตุการณ์จะต่างจากการที่รัฐไม่ยอมปรับตัวไม่ยอมรับรู้ในอำนาจของประชาชน แต่กลับมีแนวคิดที่ว่าประชาชนไม่มีความรู้พอที่จะมาเข้าใจสิ่งเหล่านี้ได้ และสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์มากสำหรับประชาชน เพราะฉะนั้นรัฐสามารถตัดสินใจทำอะไรได้เลย เพราะคิดว่าได้หยิบยื่นสิ่งที่ดีให้แล้วประชาชนต้องรับและพอใจ

ข้อสำคัญอีกประการคือ การกำหนดนโยบายของรัฐมักแฝงไว้ซึ่งผลประโยชน์ของนายทุนและผู้ใช้อำนาจรัฐไม่ได้ยืนอยู่บนพื้นฐานผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง จึงขาดความพยายามในการสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่เพื่อสร้างการยอมรับก่อนดำเนินโครงการ

เอกสารอ้างอิง

- กองกรรมาธิการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2544. รายงานการพิจารณาศึกษา
ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม: เรื่องโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงาน
ความร้อนจากถ่านหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ: รัฐสภา.
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. 1998. CD เผยแพร่ www.prd.egat.or.th
- ผลิตา ภูธรใจ. 2542. การยอมรับการเป็นโรงพยาบาลในกำกับของรัฐของเจ้าหน้าที่
ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล: กรณีศึกษาโรงพยาบาลบ้านแพ้ว.
ภาคนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม)
คณะพัฒนาลังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. 2544. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหาร. กรุงเทพฯ:
เสมาธรรม.
- ศิริชัย นิตินทรานุกร. 2541. การยอมรับการใช้ถุงพลาสติกที่ผลิตจากพลาสติกใช้แล้ว
ของผู้ประกอบการค้าตลาดห้วยขวาง. ภาคนิพนธ์หลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) สำนักพัฒนา
บัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. 2540. นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2544. การวิจัยประเมินผล: พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:
เฟื่องฟ้าพรินท์.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ. 2544. สถานการณ์ นโยบายและ
มาตรการพลังงานของไทย. กรุงเทพฯ ฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ. วารสารนโยบายพลังงาน.
2540. ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม - ธันวาคม : กรุงเทพฯ ฯ.
2542. ฉบับที่ 45 เดือนกรกฎาคม - กันยายน : กรุงเทพฯ ฯ.
2543. ฉบับที่ 48 เดือนเมษายน - มิถุนายน : กรุงเทพฯ ฯ.
2544. ฉบับที่ 52 เดือนเมษายน - มิถุนายน : กรุงเทพฯ ฯ.
- อรุณ อัครวิโรทัย. 2541. การศึกษาเรื่องการยอมรับของผู้นำชุมชนในท้องถิ่นในพื้นที่
ที่มีแนวโน้มการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย :
ศึกษาเฉพาะ จังหวัดชุมพร. กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกริก.

อุดม ทุมโฆสิต. 2544. *การจัดการ*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

_____. *วารสารนโยบายพลังงาน*. ฉบับที่ 48 (เมษายน-มิถุนายน 2543).

_____. *วารสารนโยบายพลังงาน*. ฉบับที่ 52 (เมษายน-มิถุนายน 2544).